

بررسی قراردادهای دو عاملی و آسیب شناسی آنها در ایران

علیرضا دماوندی^۱، سعید محمد^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی و مدیریت ساخت دانشگاه جامع امام حسین (ع)

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع)

alicivilengineer@yahoo.com

خلاصه

در سالهای اخیر با توجه به علاقه منطقی کارفرمایان نسبت به سرعت بیشتر در اجرا و کاهش ریسکهای کارفرمایی و کاهش هزینه های تمام شده در پروژه های عمرانی و صنعتی، رویکرد جهانی به سمت روشهای واگذاری پروژه ها به صورت دو عاملی بوده است. در روشهای دو عاملی، پیمان به یکی از روشهای طرح و ساخت (DB) یا طراحی، تامین کالا و ساخت (EPC) انجام می گیرد. برای اجرای پروژه ها بصورت قراردادهای دو عاملی شرایطی نیاز است که در صورت وجود آنها می توان قرارداد اجرای آن پروژه را به صورت دو عاملی تنظیم نمود. با توجه به گسترش این نوع قراردادها در سطح جهانی و موفقیت آنها، در کشور ما به دلایل زیادی در اجرای قراردادهای دو عاملی موفقیت مورد انتظار حاصل نشده است. در این تحقیق با انجام تحقیقات کتابخانه ای و مطالعات میدانی و مصاحبه با تعدادی از دست اندرکاران اجرایی، پس از بیان نقاط قوت و ضعف این نوع قراردادها به بحث آسیب شناسی آنها پرداخته شده است.

کلمات کلیدی: کارفرما، ریسک، پروژه های عمرانی، مدیریت پورتفولیو

۱. مقدمه

در سالهای اخیر با توجه به علاقه منطقی کارفرمایان نسبت به سرعت بیشتر در اجرا و کاهش ریسکهای کارفرمایی در پروژه های عمرانی و صنعتی و به تبع آنها کاهش هزینه تمام شده پروژه، رویکرد جهانی به سمت روشهای واگذاری پروژه ها به صورت دو عاملی بوده است. در این روش کارفرما خدمات طراحی و ساخت پروژه را توأم^۱ از یک منبع واحد خارجی تامین می نماید. در این سیستم ریسک کارفرما به حداقل می رسد و هماهنگی فیمابین طراحی و ساخت بر عهده طراح - سازنده (منبع واحد) قرار می گیرد. این روش نیز مبتنی بر نوعی ادغام سازمانی است. موسسه ای که مسئولیت این کار را عهده دار می شود ممکن است اصالتاً دارای تخصص طراحی بوده و خدمات ساخت را با حفظ مسئولیت کامل از طریق یک پیمانکار عمومی و یا چند پیمانکار اصلی و یا بکارگیر عامل مدیریت ساخت انجام دهد و یا اینکه اصالتاً یک موسسه پیمانکار اجرا بوده و خدمات طراحی را از یک موسسه طراحی با حفظ مسئولیت کامل تحصیل نماید و خود به عملیات اجرا پردازد. از ویژگیهای اصلی که برای روش طراحی و ساخت توأم ذکر نموده اند، همکاری، هماهنگی و تلفیق بهینه سه فعالیت طراحی، تدارکات و اجرا می باشد. فرآیندهای طراحی، تدارکات و اجرا به همراه هم حرکت می کنند، لذا پروژه دارای قابلیت اجرایی بیشتر و انطباق بیشتر با زمانبندی و کیفیت بالاتر بوده و در نهایت به طور نسبی، با هزینه کمتر انجام می شود.

تمرکز مسئولیتها در یک واحد مشخص جذاب ترین جنبه روش طرح و ساخت برای یک کارفرما می باشد بدین معنا که کارفرما بجای گروه های مختلف طراحی و اجرایی خدمات خود را تنها از یک منبع خدماتی دریافت می نماید. صرفه جویی در زمان کارفرما جهت انتخاب طراح، انتخاب پیمانکار عمومی و برقراری حفظ ارتباط بین این دو، مزیت دیگر یگانگی نهاد مسئول در پروژه می باشد. تلفیق دو تیم طراحی و اجرا، تعداد طرف های کلیدی پروژه را از سه به دو کاهش داده و همین مسئله به نوبه خود از زمان مورد نیاز برای آماده سازی اسناد، زمان برگزاری مناقصه، نحوه تغییرات

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی و مدیریت ساخت دانشگاه جامع امام حسین (ع)

^۲ - دکتر سعید محمد عضو هیئت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع)